

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 16/18

Møtedato: 15.02.2018

Dato: 01.02.2018

Arkivsaksnr: 2017/12557

Årsmelding for Redelighetsutvalget 2017

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 133/17, *Retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer*

http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/s_133-17_retningslinjer_-_mulige_brudd_forskningsetiske_normer.pdf

Saken gjelder:

Redelighetsutvalget legger hvert år fram en årsmelding til orientering for universitetsstyret.

I 2017 har utvalget fått en ny sammensetning som følge av at ny lov om organisering av forskningsetisk arbeid trådte i kraft 1. mai. Utvalgt hadde seks møter i løpet av 2017 og behandlet én sak som gjaldt mistanke om vitenskapelig uredelighet. Utvalget utarbeidet forslag til retningslinjer for behandling av anerkjente forskningsetiske normer. Retningslinjene ble vedtatt av universitetsstyret i november 2017. Utvalget forberedte en rekke av frokostseminarer for våren 2018.

Universitetsdirektørens kommentarer:

Den nye forskningsetikkloven har bestemmelser om organisering av arbeidet med behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. UiB har i 2017 tilpasset vårt reglement og sammensetningen av vårt Redelighetsutvalg til de nye kravene i loven. Redelighetsutvalget ved UiB har fortsatt et todelt mandat og skal behandle enkeltsaker samt bidra til å forebygge uredelighet i forskningen.

Som et ledd i sitt forebyggende arbeid ble det gjennomført et frokostseminar med godt oppmøte 30. januar. Det er planlagt ytterligere to frokostarrangementer: 28. februar og 21. mars: <http://www.uib.no/aktuelt/114231/inviderer-til-etikkfrokost-om-forskningsfusk>

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar årsmeldingen for Redelighetsutvalget til orientering.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

01.02.2018/Silje Nerheim/Magnus Wiig

Vedlegg: Redelighetsutvalget, årsmelding 2017

UNIVERSITETET I BERGEN

Redelighetsutvalget

årsmelding 2017

Innhold

1. Utvalget – sammensetning, arbeidsform og reglement	3
2. Enkeltsaker behandlet i Redelighetsutvalget i 2017	3
2.1 Påstand om plagiat med mer (2017/1028)	3
3. Andre saker som har vært til behandling eller drøfting i Redelighetsutvalget.....	4
3.1 Ny forskningsetikklov – endret sammensetning av RU	4
3.2 Nye retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer.....	4
3.3 Virksomhet for å fremme redelighet.....	5
4. Eksterne arrangement hvor utvalget var representert	5
4.1 Forskningsetisk forum, 19. september	5

1. Utvalget – sammensetning, arbeidsform og reglement

Redelighetsutvalget ved Universitetet i Bergen ble opprettet av Det akademiske kollegium i 2000. Til og med vårsemesteret 2017 hadde utvalget denne sammensetningen:

Leder: Prorektor, professor Anne Lise Fimreite

Medlemmer: Professor Matthias Kaiser, instituttleder ved Senter for Vitenskapsteori
Professor Nina Øyen, Institutt for global helse og samfunnsmedisin

Den 1. mai 2017 trådte en ny lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) i kraft. Loven har bestemmelser som stiller krav til sammensetningen av Redelighetsutvalget, herunder at utvalget skal ha kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus. I tillegg skal utvalget ha minst ett medlem som ikke er ansatt ved institusjonen.

På denne bakgrunnen hadde utvalget følgende sammensetning fra og med høstsemesteret:

Leder: Prorektor, professor Margareth Hagen

Medlemmer: Professor Matthias Kaiser, instituttleder ved Senter for Vitenskapsteori
Professor Nina Øyen, Institutt for global helse og samfunnsmedisin
Stipendiat Jonas Jensen, Det juridiske fakultet
Professor Knut Ims, Norges handelshøyskole

Sekretariat for universitetsledelsen er på universitetsdirektørens vegne sekretariat for utvalget. Sekretariatsfunksjonene utføres av:

Seniorrådgiver Silje Nerheim

Seniorkonsulent Magnus Wiig

I 2017 har utvalget hatt seks møter, og behandlet én sak som gjaldt mistanke om vitenskapelig uredelighet. På bakgrunn av den nye forskningsetikkloven, utarbeidet utvalget også forslag til retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Retningslinjene ble justert og fastsatt av Universitetsstyret 30. november 2017.

2. Enkelt saker behandlet i Redelighetsutvalget i 2017

2.1 Påstand om plagiat med mer (2017/1028)

Utgangspunktet for saken var en klage rettet mot tre forskere ansatt ved Universitetet i Bergen. Klagen var sendt i januar av en forsker i Finland. Klageren gjorde gjeldende at de tre forskerne fra Bergen, samt en forsker ved en annen institusjon, hadde opptrådt vitenskapelig uredelig. Ifølge klageren hadde forskerne kopiert forskningsmetoder, fremgangsmåter og kontakter fra et finsk prosjekt uten å kreditere dette. Videre skulle forskerne ha forsøkt å så tvil ved resultatene fra det finske prosjektet, uberettiget ha tilegnet seg immaterielle eiendeler, ha ødelagt dokumentasjon til det finske prosjektet, samt unnlatt å henvise til klagerens arbeid.

Det aktuelle fakultetet utredet påstandene i saken, og forskerne tilbakeviste anklagene. Deretter oppnevnte fakultetet et utvalg for å vurdere saken. Fakultetets utvalg fant ikke bevis for klagerens påstander, og konkluderte med at de tre forskerne ikke hadde opptrådt uredelig. Videre forelå det ikke systemfeil ved institusjonen, og det var ikke noe vitenskapelig arbeid som skulle korrigeres eller trekkes tilbake.

Redelighetsutvalget vurderte saken, og kom til samme konklusjon som fakultetets utvalg. Begrunnelsen til Redelighetsutvalget var blant annet at klageren ikke hadde presentert bevis for påstandene sine. Dersom forskerne skulle felles for uredelighet slik klageren ba om, fordret dette noenlunde konkrete bevis for at plagiering hadde funnet sted. Uten slike bevis fant ikke Redelighetsutvalget grunnlag for å si at de anklagede forskerne hadde plagiert eller på annen måte opptrådt klanderverdig. Derfor var det heller ikke grunnlag for å korrigere eller trekke tilbake forskernes vitenskapelige arbeid, eller for å si at det forelå systemfeil ved institusjonen.

3. Andre saker som har vært til behandling eller drøfting i Redelighetsutvalget.

3.1 Ny forskningsetikklov – endret sammensetning av RU

Forskningsetikkloven § 6 andre ledd sier følgende:

Forskningsinstitusjoner skal ha et redelighetsutvalg. Utvalget skal ha nødvendig kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus. Utvalget skal ha minst ett medlem som ikke er ansatt ved institusjonen.

Ut over disse minstekravene står universitetet ellers fritt til å bestemme hvordan Redelighetsutvalget skal være sammensatt. Etter å ha vurdert sammensetningen av utvalget, herunder hensiktsmessigheten av at prorektor leder dette, ble følgende forslag vedtatt av Universitetsstyret og nedfelt i retningslinjene § 6:

Redelighetsutvalget består av prorektor som leder, i tillegg til fire medlemmer oppnevnt av universitetsstyret. Medlemmene skal ha nødvendig kompetanse i forskning og forskningsetikk. Ett medlem skal være jurist og ett medlem skal være eksternt. Juristen og det eksterne medlemmet skal ha personlige vararepresentanter. I tillegg oppnevnes én vararepresentant felles for de øvrige tre medlemmene.

Funksjonstiden for medlemmene er den samme som for universitetsstyret.

3.2 Nye retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer

Frem til 2017 hadde UiB et eget reglement for Redelighetsutvalget. I henhold til den nye forskningsetikkloven § 6 tredje ledd, skal imidlertid UiB som institusjon ha retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Redelighetsutvalget utarbeidet et utkast til slike retningslinjer, som ble vedtatt av Universitetsstyret. Samtidig ble det tidligere reglementet opphevet.

3.3 Virksomhet for å fremme redelighet

Redelighetsutvalget har diskutert hvordan det kan arrangere aktiviteter for å fremme redelighet ved universitetet. Årsmeldingen for 2016 nevnte prosjektet «Forskningsintegritet i Norge» (RINO), og hvordan dette kunne danne grunnlaget for et kurs i forskningsetikk rettet mot forskere. Prosjektet er imidlertid forsinket, slik at utvalget må utsette kurset og vil følge med på utviklingen i 2018.

Deretter har utvalget kommet frem til at det vil arrangere frokostseminarer hvor forskningsetikk er på agendaen. Seminarene vil få tittelen «Etikk til frokost», og arrangeres fra og med vårsemesteret 2018 med ulike foredragsholdere fra Norge og Norden.

4. Eksterne arrangement hvor utvalget var representert

4.1 Forskningsetisk forum, 19. september

De nasjonale forskningsetiske komiteene har arrangert Forskningsetisk forum hvert år de fem siste årene, og representanter fra Redelighetsutvalget deltar i forumet for å diskutere forskningsetikk.

I år var søkelyset rettet mot internasjonalt samarbeid, og forskningsetiske utfordringer og spørsmål slikt samarbeid aktualiserer. Noen av temaene var:

- Personvern og etikk i en ny digital tidsalder, med særlig henblikk til EU-parlamentets personvernforordning som skal innføres i Norge i 2018
- Global rettferdighet, herunder hvilke typer forskningssamarbeid som fremmer en større global rettferdighet, og hvorvidt det finnes samarbeid forskere og institusjoner ikke bør gå inn i
- Integritet i forskning, og særlig om utfordringer knyttet til medforfatterskap, eierskap til data og varsling.